

Bernhard Schlink

Olga

Traducere din limba germană și note
de Mariana Bărbulescu

POLIROM
2019

În ultimii ani în care domnișoara Rinke a venit la noi, mai cosea cînd una, cînd alta, însă multă vreme ședea la mașina de cusut fără să lucreze. Cosea un tiv, nu se mai oprea la capătul materialului și reușea să facă o încurcătură de fire în fața căreia rămînea nedumerită și tristă. Băga o ață în ac, se lăsa pe spate, rezemîndu-se, își punea mîinile în poală și își îndrepta privirile pe fereastră, în stradă, unde nu se întîmpla nimic. Sau adormea și capul îi cădea pe piept pînă cînd o durea ceafa și se trezea. „Aveți nevoie de altă croitoreasă.“

Însă vremea cusutului trecuse. Fratelui meu nu-i mai rămîneau mici pantaloni, jachete și cămăși pe care aș fi putut să le port eu după mici modificări. Econoama mea mamă a dat de un magazin *second-hand* unde se găseau o mulțime de lucruri potrivite pentru mine și care nu mai aveau nevoie de nici o domnișoară Rinke. De altfel, frații mei au plecat curînd din casă, iar după bacalaureat m-am mutat și eu.

Cînd domnișoara Rinke a obosit de atîta cusut, ne-am gîndit că era b tr n   i ostenită.  n schimb, ea s-a înviorat, ca  i cum desp rtirea de cusut ar fi eliberat-o. Nu mai trăia dec t pentru sine.

După ce-a stat ani întregi în chirie, a primit o locuin a proprie, două camere mici, cu o bucătărie, o baie  i un balcon, la etajul al patrulea al unei case construite de o asocia ie non-profit. L ng  clădire începea gara de mărfuri  i ei  i plăcea vederea spre  ine, cu vechea clădire a triajului  i vechiul turn de apă. Vara  edea pe balcon, unde făcuse să înflorească o mică grădină într-o l di a lungă de flori.

Acum putea în sf r it să citească tot ce- i dorise mereu să citească: opere clasice  i moderne, romane  i poezii, c r i de istorie a femeilor, a orbilor, a surdo-mu ilor, a imperiului  i a Republicii de la Weimar, partituri cu muzica pe care o c ntase la org   i cu muzica pe care i-ar fi plăcut s-o interpreteze. Mergea la cinematograful  i vedea filme în care se vorbea pu in  i se  nt mplau multe, filme muzicale, filme de aventuri, westernuri. Continua să voteze cu social-democra ii, de 1 Mai mergea la demonstra ia sindicatelor  i de sărbători, la biserică.

O dată la c teva s pt m ni mama o invita duminica la pr nz, iar eu o aduceam  i o duceam înapoi. Primisem cadou de la un unchi un Opel vechi, pe

care vânzătorul nu a mai vrut să-l accepte ca plată pentru o mașină nouă. O mai luam și în alte rînduri, făceam cîte ceva împreună, vedeam un film, vizitam o expoziție sau ceva ce merita văzut, mîncam la restaurant. Bunicii mei, la care îmi petrecusem cele mai fericite vacanțe din copilărie și pe care îi iubisem și îi vizitasem adesea, muriseră. În viața mea exista un loc liber.

Îi plăcea s-o însoțesc la muzeele de artă din orașele învecinate, unde voia să vadă mereu aceleași tablouri. Erau picturi din vremurile cînd fusese tînără și descoperise arta, de la Anselm Feuerbach și Arnold Böcklin la impresioniști și expresioniști. Unul dintre tablourile ei preferate era *Execuția împăratului Maximilian* al lui Édouard Manet.

— De ce vă place tabloul?

— Împăratul, nechibzuit și ridicol, are parte de compasiunea noastră, pictorul vrea să critice aventura politică a lui Napoleon și nu poate decît s-o transfigureze, tabloul e atît de mare, încît încăpem și noi în el.

În drumurile noastre ne împiedicam uneori de trecutul ei. În fața vitrinei unei papetării și-a adus aminte de stiloul ei Soennecken.

— Mi-a fost furat în refugiu, odată cu ceasul și inelul – nu de ruși, de germani. Dar am avut noroc. Altor femei li s-a luat mult mai mult în refugiu.

La o plimbare prin piață ne-a ieșit în cale un bărbat cu un câine și ea a rămas locului, nemaiputînd să-și ia privirea de la câine, un *border collie* negru, cu guler alb și ochi albaștri.

— Exact așa arăta câinele lui Herbert.

A întins mîna spre câine, iar el i-a adulmecat-o și s-a lăsat mîngîiat.

Odată, cînd ne întorceam acasă de la cinematograful și luna plină părea deosebit de mare, și-a adus aminte de școală.

— Am cîntat cu copii *Nun ruhen alle Wälder, dar Der Mond ist aufgegangen*¹ e mai frumos. De altfel, aș fi putut să-i învăț orice.

După o excursie la Ludwigshöhe, ne-am așezat pe terasa cafenelei și ea s-a oprit brusc din vorbă, țintuind cu privirea o doamnă și un domn mai în vîrstă, care ședeau la cîteva mese mai încolo – ea căruntă și plină, el chel și subțire, amîndoi bine îmbrăcați. S-a ridicat, a făcut doi-trei pași spre cei doi, s-a oprit. Avea ținuta ei dreaptă dintotdeauna, asta pînă cînd

1. *A răsărit luna* (*Das Abendlied* – „Cîntec de seară”), poezie de Matthias Claudius (1740-1815), pusă pe note de Johann Abraham Peter Schulz (1747-1800) și, ulterior, de alți compozitori, printre care și Franz Schubert (1797-1828).

a scuturat din cap și s-a gîrbovit. Am sărit în picioare, dar m-a îndepărtat cu un semn al mîinii. Nu voia decît să plece.

M-am abținut s-o întreb pînă cînd am ajuns în mașină.

— Ce-a fost?

Mi-a răspuns abia cînd am oprit în fața casei ei.

— Femeia era Viktoria... gura îmbufnată... privirea trufașă...

Apoi mi-a povestit cum a vrut Viktoria să-i despărteze atunci – pe ea și pe Herbert.

— Și ce s-a întîmplat cu ea mai apoi?

— Doar ai văzut-o. A scăpat cu bine din toate, din primul și al doilea război, de sub bombe și inflație. Ea e una dintre ăia care scapă din orice.

Uneori ne duceam în pădure, în Odenwald sau Hardtwald, și făceam drumeții. Domnișoara Rinke avea hărți cu trasee și stabilea pe unde să merg cu mașina și pe ce drumuri să o apucăm.

Știam cum drumețiile făcute împreună cu alții fuseseră niște ocazii de a sta de vorbă. Când eram copii, tata ne lua la plimbări duminicale de două ori pe an și ne întreba ce făceam, ce învățam, ce citeam, ce gîndeam. Mama, pentru care real era doar ceva ce fusese obiectul unei discuții și care nu putea conversa nici măcar pe departe cît i-ar fi plăcut cu soțul ei zgîrcit la vorbă, folosea orice ieșire la cumpărături, orice vizită și drum la biserică doar ca să vorbească cu noi, copiii. Și cu prietenii și prietenele schimbam impresii cînd făceam drumeții. Domnișoara Rinke și cu mine nu puteam conversa cînd ieșeam la plimbare. Ca să mă poată înțelege, trebuia să mă aibă în față, să se uite la chipul meu, să-mi citească pe buze.

Așa că mergeam în tăcere, iar uneori ea fredona încetișor. A durat ceva pînă cînd m-am obișnuit. Apoi